

RHIF YMCHWIL GYMDEITHASOL: 5/2020
DYDDIAD CYHOEDDI: 29/01/2020

Gwerthuso'r Rhaglen Mynediad 2017 - 2019: Crynodeb Gweithredol

1. Crynodeb Gweithredol

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno canfyddiadau gwerthusiad annibynnol Wavehill o raglen Mynediad Llywodraeth Cymru. Cynhaliwyd y gwerthusiad rhwng mis Ionawr a mis Mai 2019, a hynny gan dîm o ymchwilwyr annibynnol. Nod y gwerthusiad oedd asesu sut y cafodd y rhaglen Mynediad ei rhoi ar waith a chanfod pa effaith a gafodd y rhaglen.
- 1.2 Cynllun gan Lywodraeth Cymru ym maes cyflogadwyedd yw'r rhaglen Mynediad, ac mae wedi bod ar waith yn rhanbarth Tasglu'r Cymoedd ers mis Hydref 2017. Bydd y rhaglen yn para tan y bydd Llywodraeth Cymru'n cyflwyno'i rhaglen newydd, 'Cymorth Swyddi Cymru'. Mae disgwyl i hyn ddigwydd ym mis Ebrill 2020.
- 1.3 Nod y rhaglen Mynediad yw helpu oedolion sy'n ddi-waith i gael swyddi ac i aros yn eu swyddi drwy wella'u sgiliau cyflogadwyedd. Mae'r rhaglen yn ceisio targedu oedolion di-waith sy'n weddol agos at gyrraedd y farchnad lafur ac sydd â chyfle rhesymol i fod yn barod i gael gwaith o fewn chwe mis i'r ymyriad. Pan fydd unigolion yn gymwys i fod yn rhan o raglenni cyflogadwyedd sy'n cael eu hariannu gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop, byddant yn cael eu cyfeirio at y rhaglenni hyn yn gyntaf.
- 1.4 Llywodraeth Cymru ar y cyd â Gyrfa Cymru sydd wedi rhoi'r rhaglen ar waith. Mae Gyrfa Cymru'n gyfrifol am ymwneud â'r cyfranogwyr posibl, gan asesu pa mor addas ydynt i fod yn rhan o'r rhaglen Mynediad cyn eu cyfeirio yn eu blaenau at y gefnogaeth briodol. Mae tair prif elfen i'r gefnogaeth greiddiol sy'n cael ei rhoi o dan y rhaglen Mynediad:

- i) Grant hyfforddiant galwedigaethol i unigolion sydd angen diweddarau eu sgiliau er mwyn dychwelyd i weithio, hyd at uchafswm o £1,500;
- ii) Cymorth ychwanegol i gael gwared ar y rhwystrau i hyfforddiant galwedigaethol;
- iii) Cyfraniad tuag at gyflogau a chymorth tuag at y costau hyfforddiant i gyflogwyr sy'n recriwtio.

1.5 Mae Gyrfa Cymru hefyd yn gyfrifol am weithio gyda chyflogwyr lleol, Canolfannau Gwaith a chynrychiolwyr rhanbarthol er mwyn sicrhau bod y sgiliau sy'n cael eu cyflwyno drwy grant hyfforddiant galwedigaethol y rhaglen Mynediad yn cyd-fynd yn union â'r sgiliau y mae'r cyflogwyr sy'n recriwtio yn chwilio amdanynt. Dylai hyn olygu bod modd rhoi hyfforddiant sgiliau mewn ffordd sy'n gweddu i'r sefyllfa leol, gan roi'r sgiliau i gyfranogwyr y mae galw amdanynt yn y farchnad lafur leol.

Methodoleg

1.6 Ar y cyd â Llywodraeth Cymru, yn dilyn cyfres o gyfweiliadau cwmpasu â'r rheini a fu'n rheoli'r rhaglen ac yn ei rhoi ar waith, cytunwyd y byddai dulliau gweithio cymysg yn cael eu defnyddio. Roedd cam cyntaf y dull yn golygu creu model rhesymeg ar gyfer yr ymyriad: y theori ar gyfer sut y dylai'r rhaglen arwain at y canlyniad a fwriadwyd (h.y. helpu pobl i gael gwaith). Ar sail y model rhesymeg, datblygwyd fframwaith monitro a gwerthuso (sydd i'w weld yn Atodiad B).

1.7 Roedd y prif weithgareddau ymchwil yn cynnwys:

- adolygu data monitro'r rhaglen
- cyfweiliadau manwl dros y ffôn â phedwar o randdeiliaid allweddol yn Llywodraeth Cymru
- arolwg ar y we ymhlith cyfranogwyr y rhaglen Mynediad (68 ymateb)
- cyfweiliadau manwl dros y ffôn â sampl o 30 o'r rheini a ymatebodd i'r arolwg
- cyfweiliadau manwl dros y ffôn â sampl o 11 o gynghorwyr Gyrfa Cymru

- cyfweiliadau manwl dros y ffôn â phum busnes sy'n cael cymorth drwy'r rhaglen Mynediad

1.8 Mae'n bwysig cydnabod cyfyngiadau'r dull hwn. Mae'r sampl o gyfranogwyr y rhaglen yn fychan, a chan ystyried cyfyngiadau data monitro'r rhaglen, dim ond yn unol â chanlyniadau'r ymyriadau y bu modd samplo. At hynny, dim ond pum busnes a gymerodd ran yn y gwerthusiad.

Canfyddiadau'r Gwerthusiad o'r Broses

- 1.9 Mae'r dystiolaeth a gasglwyd yn ystod y gwerthusiad hwn yn dangos bod teimlad ym marn cyfranogwyr a rhanddeiliaid ill dau bod y rhaglen Mynediad yn cael ei gweinyddu a'i darparu'n llwyddiannus gan Lywodraeth Cymru a Gyrfa Cymru.
- 1.10 Ystyrir bod darpariaeth amlasiantaethol yn hollbwysig i lwyddiant y rhaglen, gyda Gyrfa Cymru'n rhoi'r rhaglen ar waith yn lleol ac yn rhoi gwybodaeth fanwl am y farchnad lafur – pethau na allai Llywodraeth Cymru eu gwneud yn annibynnol ar Gyrfa Cymru. Mae'r dystiolaeth yn dangos bod y wybodaeth hon am y farchnad lafur yn rhan hollbwysig o'r modd y bydd cyfranogwyr yn dewis cyrsiau. Mae'r wybodaeth yn cael ei chasglu o ffynonellau ffurfiol, gan gynnwys data am dueddiadau swyddi gan Gyrfa Cymru a data'r Ganolfan Byd Gwaith, ynghyd â thrwy sgysiau anffurfiol â chyflogwyr lleol.
- 1.11 Nid yw mân broblemau sy'n ymwneud â diffyg system rheoli cysylltiadau cwsmeriaid ac â'r data monitro a gaiff eu casglu gan y rhaglen wedi effeithio'n negyddol ar y rhaglen o safbwynt y cyfranogwyr. Serch hynny, byddai'r gwersi a ddysgwyd yn y meysydd hyn yn gwella'r broses o roi rhaglenni ar waith yn y dyfodol.
- 1.12 Canfyddiad o bwys yw bod cynghorwyr Gyrfa Cymru yn defnyddio'r ymyriad yn sail i siwrnai fwy hirdymor i gyflogaeth. Yn ystod y cyfweiliadau â rhanddeiliaid, roedd cynghorwyr Gyrfa Cymru'n awyddus i bwysleisio nad oedd y gefnogaeth sydd ar gael drwy'r rhaglen Mynediad ynddi'i hun yn debygol o arwain at waith, ac roedd cyfathrebu hyn yn bwysig wrth reoli disgwyliadau cyfranogwyr, yn ogystal ag wrth annog cyfranogwyr i

ddatblygu sgiliau meddal fel sgiliau chwilio am swyddi a sgiliau wrth gael eich cyfweld.

- 1.13 Cymorth Hyfforddiant Galwedigaethol yw'r ffrwd o gefnogaeth a ddefnyddir amlaf drwy'r rhaglen Mynediad. Er bod y dystiolaeth yn dangos bod cynghorwyr Gyrfa Cymru yn tynnu sylw'r cyfranogwyr at y Cymorth Recriwtio i Gyflogwyr a'r Cymorth Hyfforddiant i Gyflogwyr, nid yw'r opsiynau hyn yn cael eu defnyddio'n helaeth. At hynny, er bod Gyrfa Cymru'n rhoi cefnogaeth gynhwysfawr i unigolion, nid yw'r un math o gefnogaeth gynhwysfawr ar gael i fusnesau. Efallai fod hyn yn rhannol esbonio'r lefel ymddangosiadol isel o ymwybyddiaeth a'r nifer isel sy'n manteisio ar y gefnogaeth hon.
- 1.14 Mae'r gefnogaeth ychwanegol i helpu pobl i oresgyn rhwystrau i hyfforddiant wedi'i defnyddio sawl gwaith, er bod y nifer sy'n dewis manteisio ar y gefnogaeth hon wedi bod yn is na'r disgwyl. Ceir rhywfaint o dystiolaeth bod y gefnogaeth ychwanegol wedi galluogi unigolion i gael hyfforddiant, ond mewn rhai achosion mae'r gefnogaeth hon yn debygol o fod yn ddi-fudd.

Canfyddiadau'r Gwerthusiad: Y Canlyniadau

- 1.15 Mae natur y data sydd wedi'u casglu gan gyfranogwyr y rhaglen yn golygu na fu'n bosibl olrhain y canlyniadau hirdymor i'r cyfranogwyr hyn. Mae hyn yn golygu, yn y maes hwn, bod yn rhaid bod yn ofalus wrth drin y canfyddiadau. Mae data gan Gyrfa Cymru yn dangos bod 359 o gyfranogwyr (26% o'r holl gyfranogwyr) wedi cael canlyniadau cyflogaeth cadarnhaol. Fodd bynnag, nid yw'n bosibl cyfrifo faint o'r grŵp ymyrryd a fyddai wedi cael gwaith beth bynnag, ac nid yw'n glir ar hyn o bryd pa mor gadarn yw'r data a gasglwyd am ganlyniadau.
- 1.16 Er na fu'n bosibl creu dadansoddiad gwrthffeithiol o'r data am ganlyniadau, mae'r data a gasglwyd yn yr arolwg o'r cyfranogwyr a'r cyfweiliadau manwl yn dangos bod teimlad bod yr unigolion sydd wedi dod o hyd i waith wedi cael rhywfaint o ychwanegedd o'r rhaglen.
- 1.17 Ceir teimlad mai'r Cymorth Hyfforddiant Galwedigaethol, sef y gweithgarwch mwyaf o dipyn o dan y rhaglen, yw'r elfen sydd wedi cael yr

effaith fwyaf ar ganlyniadau cyflogaeth i gyfranogwyr. Mae'r cyfweiliadau â chynghorwyr Gyrfa Cymru a'r cyfranogwyr yn awgrymu bod y cymwysterau y mae unigolion wedi'u hennill wedi helpu'r unigolion hyn i fodloni gofynion sylfaenol swyddi. Mewn achosion eraill, mae'r sgiliau (sgiliau caled a sgiliau meddal ill dau) a ddatblygwyd drwy fod yn rhan o'r rhaglen wedi bod yn bwysig wrth helpu unigolion i gael gwaith.

- 1.18 Mewn achosion lle na fu canlyniadau cyflogaeth llwyddiannus i gyfranogwyr, ceir rhywfaint o dystiolaeth o ganlyniadau sy'n dangos bod unigolion yn agosach at waith nag y byddent wedi bod fel arall. Mae'r arolwg o'r cyfranogwyr a'r cyfweiliadau manwl â'r cyfranogwyr yn dangos effaith ar hyder pobl, hyd yn oed mewn sefyllfaoedd lle na chafwyd canlyniadau cyflogaeth llwyddiannus.

Argymhellion

- 1.19 **Argymhelliad Un:** Dylai Llywodraeth Cymru weithio gyda Gyrfa Cymru a phartneriaid eraill (er enghraifft, Busnes Cymru) er mwyn dod o hyd i ffyrdd i roi gwybod i fusnesau lleol am gyfranogwyr sy'n gymwys o dan y rhaglen Mynediad. Mae'n ymddangos bod diffyg ymwybyddiaeth yn gryn rwystr i fusnesau rhag defnyddio'r Cymorth Recriwtio i Gyflogwyr, a gallai hyn ysgogi mwy o fusnesau i ddefnyddio'r ffrwd gefnogaeth hon.
- 1.20 **Argymhelliad Dau:** Mae diffyg system rheoli cysylltiadau cwsmeriaid wedi achosi problemau i'r rhaglen Mynediad. Er nad oes dystiolaeth bod hyn wedi dylanwadu'n negyddol ar gyfranogwyr y rhaglen Mynediad, mae wedi effeithio'n negyddol ar y gwaith o reoli a gweinyddu'r rhaglen. Mae'n bwysig cael adnoddau o'r fath er mwyn i'r rhaglen weithio'n iawn, ac mae i hyn hefyd effeithiau dilynol wrth olrhain canlyniadau a gwneud gwaith monitro a gwerthuso. Dylai Llywodraeth Cymru geisio datblygu system rheoli cysylltiadau cwsmeriaid ar gyfer unrhyw raglenni sy'n olynu hon.
- 1.21 **Argymhelliad Tri:** Dylai Llywodraeth Cymru ystyried creu system fwy cynhwysfawr i gasglu data ar gyfer monitro, yn enwedig wrth olrhain y canlyniadau i gyfranogwyr. Byddai hyn yn golygu bod modd cynnal asesiadau hydredol mwy effeithiol o gyfranogwyr y rhaglen Mynediad a'r math o ganlyniadau maent wedi'u cael. Byddai hefyd yn golygu bod modd

edrych yn fanylach ar ba gyrsiau a chymwysterau sy'n effeithiol wrth sicrhau canlyniadau cyflogaeth.

- 1.22 **Argymhelliad Pedwar:** Dylai Llywodraeth Cymru ystyried dull o roi cefnogaeth sy'n rhoi sylw i rwystrau o ran sgiliau a chyflogadwyedd ochr yn ochr â rhwystrau eraill i gyflogaeth. Hyd yn oed mewn sefyllfaoedd lle bu canlyniadau cyflogaeth i gyfranogwyr, mae data o'r arolwg a'r cyfweiliadau manwl yn dangos bod unigolion yn wynebu rhwystrau niferus wrth geisio cael gwaith. Ynghyd â sgiliau a chymwysterau, byddai gwerth mewn ymchwilio i ddulliau o gefnogi pobl ym maes cyflogaeth mewn ffordd sy'n rhoi sylw i rwystrau eraill, fel iechyd meddwl.
- 1.23 **Argymhelliad Pump:** Dywedodd cynghorwyr Gyrfa Cymru eu bod yn ystyried yr ymyriad yn rhan o siwrnai tymor hwy i gyflogaeth, ac mae'r canlyniadau i gyfranogwyr yn dangos nad yw pob cyfranogwr yn cael gwaith o ganlyniad i'r ymyriad. Mae'n bosibl y byddai'n werth i Lywodraeth Cymru ymchwilio i effaith parhau i gefnogi cyfranogwyr unwaith y bydd yr elfen Cymorth Hyfforddiant Galwedigaethol yn y rhaglen wedi'i chwblhau. Gallai hyn helpu i sicrhau nad yw cyfranogwyr yn colli momentwm wrth iddynt ddechrau defnyddio'r sgiliau a'r cymwysterau y bu iddynt eu hennill er mwyn dod o hyd i waith.

Awduron yr Adroddiad: Tom Marshall & Endaf Griffiths

wavehill

social and economic research
ymchwil cymdeithasol ac economaidd

Adroddiad Llawn yr Ymchwil: Marshall a Griffiths (2020), Gwerthuso'r Rhaglen Mynediad 2017 – 2019, Caerdydd: Llywodraeth Cymru, Rhif yr adroddiad 5/2020

Safbwyntiau'r ymchwilwyr, ac nid o reidrwydd rhai Llywodraeth Cymru, yw'r safbwyntiau a fynegir yn yr adroddiad hwn.

I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch â:
Hannah Smith / Ymch Cyflogadwyedd a Sgiliau
Ymchwil Gymdeithasol a Gwybodaeth
Llywodraeth Cymru, Parc Cathays
Caerdydd, CF10 3NQ

Ebost: Hannah.Smith002@llyw.cymru / Cyflogadwyedd.Sgiliau.Ymchwil@llyw.cymru

OGL © Hawlfraint y Goron ISBN Digidol: 978-1-83933-868-7